

COMUNICACIÓ NÚM. 04 RECERCA	TÍTOL COMUNICACIÓ Una aproximació a l'atenció educativa a l'alumnat nouvingut des d'una perspectiva intercultural
INSTITUCIÓ Departament d'Educació. Inspecció	AUTOR/A M. Dolors Sans

Resum

En l'àmbit educatiu, el canvi que ha significat l'arribada d'alumnat procedent de la immigració s'ha reflectit també a les aules, i ha creat la necessitat d'aplicar mesures i estratègies per a la construcció de la convivència, l'equitat i la cohesió social que contribueixin a la superació personal constant de tot l'alumnat tot afrontant als nous reptes plantejats i donant-los una resposta coordinada.

En aquesta comunicació es fa una aproximació al Projecte de recerca educativa en l'acció,¹ relatiu a l'atenció que s'ofereix a l'alumnat nouvingut des d'una perspectiva intercultural, iniciat i desenvolupat en una de les capitals de comarca de les terres de Ponent, en el qual intervenen els cinc centres educatius que imparteixen ensenyaments obligatoris.

Han estat un seguit de trobades entre administracions, reunions dels equips docents, sessions de pràctica reflexiva, activitats diverses, aplicació d'instruments, intercanvis d'experiències i materials, debats i conferències que han permès organitzar les dades d'escolarització; elaborar protocols d'evolució i seguiment dels aprenentatges; partir de l'anàlisi DAFO fet des dels centres; adequar els plans d'acollida dels centres a les necessitats i realitat del context; conèixer les percepcions dels docents, les seves actituds, creences i expectatives amb relació a l'alumnat nouvingut; plantejar programes de formació docent en convivència i educació intercultural; en definitiva, fer prospectiva per continuar avançant.

¹ Segons Kemmis i McTaggart (1988), la recerca en l'acció «és una forma d'indagació introspectiva col·lectiva empresa per participants en situacions socials amb l'objecte de millorar les pràctiques socials o educatives, així com la comprensió d'aquestes pràctiques i de les situacions en què es donen».

El context

La nostra ciutat, que és capital d'una de les comarques de Ponent, té una població d'entre 14.000 i 15.000 habitants (14.764 segons el padró de 5 d'octubre de 2010).

A la ciutat hi ha diferents centres educatius: llars d'infants (tres de municipals i una de privada que recentment ha signat un conveni amb l'Ajuntament), quatre escoles d'educació infantil i primària (tres de públiques, una de les quals és de creació recent i encara només té grups d'educació infantil i les altres dues són de dues línies, i una de privada concertada de tres línies), quatre centres d'educació secundària (tres de públics, dos dels quals fan ESO i batxillerat, i l'altre fa només cicles formatius, i un de privat concertat que fa ESO, batxillerat i cicles formatius), i hi ha també un centre de formació d'adults i una escola municipal de música, entre altres centres de tipus menor de dansa, tallers ocupacionals...

En els darrers anys, la ciutat no ha parat de créixer i ho ha fet bàsicament a partir de l'arribada de persones vingudes de fora atretes per l'ocupació que s'hi ha generat. Actualment, el 29% de la població empadronada procedeix de la immigració.²

Aquest increment en població estrangera s'ha traduït en un increment d'alumnes de procedència diversa també als centres educatius. La procedència de la població immigrada és diversa: el nombre més elevat d'estrangers és originari del Marroc, però també en presència destaquen els romanesos.

² Cal fer notar que aquesta dada, tot i que és oficial, probablement no correspongui a la realitat, ja que en els darrers mesos hi ha famílies que, com que s'han quedat a l'atur, se'n tornen als seus països d'origen o bé hi passen llargues temporades.

Objectius

Objectiu 1. Recollir i organitzar les dades d'escolarització dels centres públics i privats concertats de la nostra ciutat d'alumnes nouvinguts dels 6 als 16 anys (educació primària i educació secundària obligatòria) dels cursos escolars 2006-2007 i 2007-2008, 2008-2009 i 2009-2010, per poder fer a curt i mitjà termini una previsió que s'adeqüi al màxim a la realitat.

Objectiu 2. Conèixer la percepció dels docents, les seves actituds, creences i expectatives amb relació als alumnes nouvinguts.

Objectiu 3. Detectar quins són els punts forts i els punts febles de l'atenció i intervenció educativa que s'ofereix que contribueixen a l'èxit o al fracàs escolar de l'alumnat nouvingut, i detectar també quins són els punts forts i febles que faciliten la convivència, la integració, la inclusió i l'èxit de l'alumnat estranger en la societat d'acollida.

Objectiu 4. Fer una prospectiva a partir de la implementació i avaluació de les actuacions per a la millora contínua que afavoreixi no sols l'èxit, la convivència, la integració i inclusió escolar, sinó també social de l'alumnat nouvingut.

Per assolir aquests objectius es duen a terme les actuacions següents:

- Dissenyar protocols, l'aplicació dels quals serveix per detectar els interessos i necessitats dels centres amb relació a l'atenció a l'alumnat nouvingut i per fer el seguiment de les actuacions i dels aprenentatges dels alumnes (PEI, registres de seguiment...).
- Partir de la diagnosi inicial dels centres (anàlisi DAFO).
- Recollir els interessos i necessitats de la comunitat educativa (professors, alumnes, pares...) amb relació a l'atenció a l'alumnat nouvingut per a la planificació de les actuacions.
- Potenciar la col·laboració i el treball en equip entre els docents i altres professionals dels serveis educatius i externs (de l'EAP, de l'ELIC, del CRP, de la Inspecció Educativa, de l'Ajuntament, d'altres administracions...).
- Elaborar, analitzar i revisar els plans d'acollida dels centres educatius i les actuacions dutes a terme per a l'atenció educativa de l'alumnat nouvingut.
- Recollir les percepcions i interessos dels docents amb relació a l'alumnat nouvingut, i també els dels alumnes que són objecte de l'aplicació d'actuacions educatives i que ho han estat.

- Iniciar un plantejament de pla d'entorn a partir del consens per començar a organitzar el treball en xarxa des de les diferents institucions de l'entorn implicades.

En definitiva, es tracta que l'escola pugui ser un motor eficaç de convivència, d'integració escolar i social de l'alumnat procedent de la immigració i que les actuacions que es duen a terme en l'àmbit educatiu amb relació a aquest alumnat siguin una eina bàsica per a la construcció de la convivència intercultural i la cohesió social, alhora que contribueixin a la superació personal constant de tot l'alumnat.

Metodologia: instruments i tècniques

Es planteja fer servir els instruments i tècniques següents per a la recollida d'informació i l'anàlisi posterior:

- PEI (Pla educatiu individualitzat)
- Fitxa de registre d'alumnes nouvinguts
- Fitxa trimestral de seguiment dels aprenentatges
- Recollida de les dades trimestrals d'escolarització d'alumnat nouvingut
- Estudis d'enquesta:
 - Qüestionari sobre les actituds, creences i expectatives dels docents amb relació a l'alumnat nouvingut
 - Entrevista (semiestructurada) a coordinadors de cicle, tutors d'aules d'acollida, coordinadora ELIC i assessors docents externs

Procediment d'aplicació dels instruments:

PEI, fitxes de registre, de seguiment i de recollida de dades:

- Aquests models de fitxes s'apliquen als centres al llarg del curs escolar per recollir i organitzar les dades de l'alumnat nouvingut, com també per fer el seguiment dels aprenentatges d'aquests alumnes.
- En tres moments del curs escolar (trimestralment), es recullen les dades numèriques de l'escolarització de l'alumnat nouvingut.
- En acabar cada curs escolar, cadascun dels cinc centres fa la seva valoració, tal com prèviament ha planificat en la programació d'inici de curs.
- Després de la seva validació (s'ha passat a un grup de vuit experts), s'aplica el qüestionari tancat per obtenir informació objectiva relativa a les actituds, creences i expectatives dels docents dels centres que són objecte d'estudi amb relació a l'alumnat nouvingut.

Institut de Ciències de l'Educació Josep Pallach

Tel.: (34) 972 41 87 02 - (34) 972 41 87 03 - Fax: (34) 972 41 82 47

simposi.ice@udg.edu

<http://www.udg.edu/simposiice>

- A través d'entrevistes semiestructurades a membres dels equips directius, coordinadors de cicle, coordinadors LIC, tutors d'aules d'acollida i professionals externs que intervenen en els centres, es fa no solament el seguiment de la implementació i evolució de les aules d'acollida, dels materials, de les actuacions i de les estratègies emprats en l'atenció d'aquests alumnes, sinó també del tractament educatiu que es duu a terme de l'educació i la convivència intercultural a cadascun dels centres de manera global.
- Alhora, en funció de la disponibilitat i voluntat dels centres i de les administracions, es preveu engegar noves vies de col·laboració interdisciplinàries i interdepartamentals entre els diferents centres i administracions en el que pretén ser el pla educatiu d'entorn de la ciutat, per anar avançant cap a una oferta educativa global per a tots que sigui de qualitat i alhora respectuosa amb la diversitat.

Anàlisi de resultats³

Els programes d'actuació iniciats o de continuïtat que s'han previst a partir de l'anàlisi de resultats de les actuacions dutes a terme fins ara són els següents:

- Formació dels docents en educació i convivència intercultural.
- Conscienciació dels centres educatius de la ciutat i de tota la comunitat educativa envers l'educació i convivència intercultural.
- Intercanvis d'experiències i materials (grups de treball diversos).
- Organització i sistematització en la recollida de dades d'escolarització de l'alumnat nouvingut.
- Seguiment de l'evolució dels aprenentatges de l'alumnat nouvingut. Mesures estratègiques i metodològiques per afavorir l'èxit escolar.
- Assessorament per a l'elaboració del projecte de convivència de cada centre.
- Assessorament per a l'adequació dels plans d'acollida.
- Seguiment intern i extern de les actuacions de les aules d'acollida i la coordinació entre AA/AO (aula d'acollida / aula ordinària).
- Col·laboracions entre membres de diferents departaments i institucions que intervenen en l'educació i atenció de l'alumnat nouvingut.

³ El detall dels resultats tant quantitius com qualitius es presenta en taules i gràfics en el ppt de la presentació de la comunicació.

Conclusions

A partir de l'anàlisi de les informacions i els resultats obtinguts, s'ha arribat a unes conclusions que tenen en compte no sols els resultats, sinó també els processos que s'han esdevingut al llarg del procés. Un procés que, d'altra banda, no està en cap cas acabat, sinó que és continu i es retroalimenta a partir de la pràctica reflexiva i l'anàlisi que es duu a terme en cadascun dels centres amb la col·laboració entre els equips docents, els professionals de l'equip LIC i el seguiment i supervisió de la inspecció educativa.

Les conclusions es defineixen en funció dels àmbits d'estudi i dels objectius plantejats inicialment. Així, es tenen en compte àmbits com la planificació de la intervenció educativa amb l'alumnat nouvingut, la dimensió organitzativa del centre per afavorir l'acollida, l'acció educativa directa amb l'alumnat nouvingut, la influència d'aquesta intervenció educativa en la convivència entre l'alumnat, en l'èxit escolar i social, la formació dels docents en educació i convivència intercultural, el tractament que es fa als centres de l'educació i la convivència intercultural amb els diferents grups d'alumnes, la coordinació entre les institucions de l'entorn...

Cal també prendre en consideració els temes emergents sorgits de les entrevistes, de les respostes del qüestionari i/o de les diverses aportacions dels implicats en el projecte que poden ser rellevants, que poden generar noves vies de treball i coordinacions encarades sempre a la millora de l'atenció que s'ofereix al conjunt de tot l'alumnat.

Institut de Ciències de l'Educació Josep Pallach
Tel.: (34) 972 41 87 02 - (34) 972 41 87 03 - Fax: (34) 972 41 82 47
simposi.ice@udg.edu
<http://www.udg.edu/simposiice>